

Vikingbloed in Westkapelle

Tekst en afbeeldingen Ada van Hoof

Er bestaat een hardnekkige bijgeloof dat er Vikingbloed door Westkappelse aders stroomt. Waar komt dat vandaan? Misschien dat deze vertelling wat licht in de duisternis kan brengen. Het geeft in ieder geval stof tot nadenken en voer voor een stevige discussie, iets wat de Westkappelaar ook niet schuwt.

Het begin, vanaf de jaren 800

Zowel in Noorwegen als in Zweden en Denemarken zijn er meerdere Vikingstammen, allemaal met een eigen leider, een eigen koning. Een koning in de Vikingentijd is dus eigenlijk gewoon een stamhoofd, maar hij wordt koning genoemd. De oudste zoon is prins en wordt automatisch koning als de vader sterft. Ze willen allemaal machtig zijn en ze hebben allemaal meer land nodig, voor hun zonen.

De zonen leren al snel dat ze meer dingen *moeten doen* dan *mogen doen*, ze hebben al vroeg veel verantwoordelijkheden. Zelfs het bouwen van een speelhuis is alleen maar bedoeld om een huis te leren bouwen van turf. Een jongen moet dat al heel snel onder de knie krijgen, hij moet snel leren wat het betekent om man te zijn. Hij leert van zijn vader, broer, ooms en andere volwassenen in zijn huis. Een huishouden bestaat niet alleen uit zijn vader en moeder en broer, er wonen meer familieleden, andere echtparen, dienaren en slaven. Soms wonen er wel twintig personen in zo'n huis. Ze slapen allemaal bij elkaar, ze eten samen, er is een hoek voor het gereedschap. Kortom, het is er druk.

Tijdens de Vikingtijd is het voor een gezin heel normaal om een van hun kinderen weg te geven aan een ander gezin waar ze nog kinderen kunnen gebruiken. Hiermee wordt de band tussen die families sterker.

Het gebeurt regelmatig dat een kind uit een belangrijke familie wordt opgevoed door een familie die minder belangrijk is. De pleegouders (zorgfamilie) ontvangen geld of ondersteuning van de echte ouders. Het lijkt op adoptie maar dat is het niet.

Het is gewoon een soort afspraak, een overeenkomst. De banden tussen de zorgfamilies zijn soms sterker dan de banden tussen familieleden vanuit bloedrelaties. Het verdelen van kinderen onder zorgfamilies is ook een manier om de zorg voor kinderen te spreiden. De kindersterfte is hoog, sommige paren krijgen alleen maar kinderen die niet levensvatbaar zijn. Voor de echtparen die geen kinderen hebben of kunnen krijgen en wordt het leed op deze manier dan een beetje verzacht.

De prinsenzonen leren het vechten van de krijgers van zijn vader. Samen met andere Vikingjongens oefenen ze vaak, met een zelf gemaakt houten schild en een zelf gemaakt wapen. Ook dat is nog van hout. De echte wapens krijgen ze pas als ze 15 jaar oud zijn.

De jonge Vikingmannen zijn dus ook al vroeg verwickeld in oorlogvoeren. In de Vikingentijd worden de kinderen behandeld als kleine volwassenen. Ze moeten werken en hun steentje bijdragen aan de productiviteit van de boerderij. Een jonge Viking wordt als een volwassene beschouwd, nadat hij 15 winters oud is.

De Vikingmeisjes mogen al trouwen als zij 12 jaar oud zijn. Bijna alle meisjes zijn vóór hun 20^e getrouwd. De dochters leren van kleins af aan naaien, wol maken en wol verven en koken. De meisjes krijgen les van de moeders en andere volwassen vrouwen in de familie.

Met al die verschillende Vikingstammen en de koningen is het nogal eens spannend, er is vaak oorlog, ook tussen de stammen uit verschillende landen.

Zo leeft er in die tijd in Denemarken een stamhoofd/koning Thorkell. Hij woont in een groot huis vlak bij de stad Roskilde aan de zee. Thorkell is een slimme koning, hij heeft zijn zaakjes goed voor elkaar.

Hij kijkt goed om zich heen, hij luistert goed en doet er zijn voordeel mee. Hij woont in dat huis met zijn vrouw Inger en zijn twee zonen Rorik en Harald. Het huis is eigenlijk alleen maar een grote overdekte ruimte met houten wanden. Een soort lange schuur op een heleboel grond met een paar kleine tentjes. Het is een soort fort.

Het is er tamelijk druk want zijn huishouden bestaat maar liefst uit 18 mensen. Hij woont er zelf met vrouw en 2 zonen, zijn broer Olav met vrouw Marianne, 8 krijgers en 4 vrouwen die het huishouden doen. Leven, eten, slapen, werken... alles gebeurt in die ene ruimte.

Schoonmaken is nog simpel in die tijd, maar er moet natuurlijk wel gekookt worden, kleren gewassen, allemaal taken die veel tijd in beslag nemen. Vlak bij de poort staat een hoge heuvel, daar staat altijd een van zijn krijgers op de uitkijk. Thorkell is dan wel koning, maar dat is geen garantie voor de veiligheid. Want ook hier zijn veel kleine Vikingkoninkrijkes vlak bij elkaar. Er zijn regelmatig zware gevechten die allemaal om hetzelfde gaan: meer macht en meer land.

Koning Thorkell voelt zich een gelukkig man want in Denemarken heeft hij veel macht. Buiten het fort leeft zijn volk. Zijn volk leeft van de handel met andere landen en van de visvangst.

Daardoor zijn ze vaak lang en ver weg met hun eenvoudige schepen. Hun huis is een tent die ze makkelijk kunnen oppakken en meenemen.

Van hun reizen brengen zij onder andere specerijen en zijde mee. Dit verkopen ze weer bij thuiskomst op de kade of op de markt in een gehucht. De tenten zijn dan ook een soort winkel. Vikingen zijn ook ontdekkingsreizigers, handelaren en scheepsbouwers.

Het zijn vaklui, zeker als het aankomt op houtsnijwerk, sieraden en gereedschap. De vader van Thorkell heeft zelfs nog die prachtige stoel gemaakt, waar hij nu op zit, het lijkt zelfs wel op een soort troon! Het volk van koning Thorkell staat bekend om hun mooi houtsnijwerk en hun mooie sieraden.

Maar in de loop van de tijd komt er ook een andere kant van de Deense Vikingen naar buiten. Ze worden ook bekend als ruw, avontuurlijk, ongemanierd en voor niets en niemand bang. De mannen gaan niet alleen voor de visvangst van huis, ze willen ook met een rijkere buit thuiskomen na een reis. Doordat de stammen groeien ontstaat er een tekort aan voedsel. Om die reden zoeken ze vaker andere gebieden en niet alleen voor de handel. Ze gaan in andere landen aan wal, om daar mee te nemen wat ze hebben willen. Hun motto is tenslotte: "Pak wat je hebben wil, anderen hebben genoeg!" Er is ook meer ruimte nodig naarmate de gezinnen en stammen groeien.

Dat heeft te maken met het feit dat de oudste zoon de enige erfgenaam is, die neemt alle bezittingen van de vader over. Voor de tweede zoon is dus geen plaats meer in het fort als de koning dood gaat.

Dat is in alle families zo. De oudste zoon erft alles en de andere zonen moeten plaats maken. Er zijn Vikingfamilies met veel kinderen, soms wel zeven of acht.

Dan moeten veel te veel jonge mannen plaats maken en op andere manieren aan geld zien te komen. Ze sluiten zich aan bij de jaarlijkse handelstochten naar het welvarende zuiden. Die tochten worden al snel plundertochten en soms willen de Vikingen ook het land

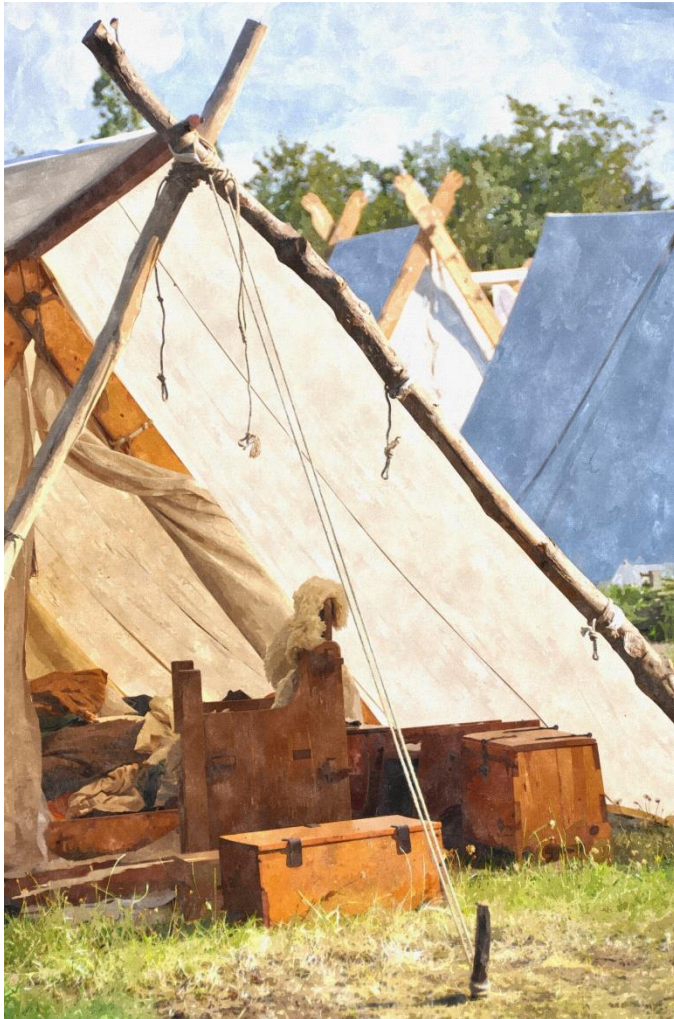

zelf hebben. Ze maken hun eigen wapens voor deze tochten om te roven. De tochten gaan steeds verder weg, naar andere landen. Hierdoor krijgen de Vikingen een slechte naam, zelfs nu nog denken de meeste mensen aan barbaren als ze het over de Vikingen hebben.

Ook Zeeland wordt bezocht door de Vikingen, er komen zelfs zo'n 200 Deense schepen naar de kust van Westkapelle. Het is op Walcheren de eerste serieuze inval van deze Vikingen. Deze rooftocht wordt een oorlogstocht, want ze willen niet alleen roven en plunderen, ze willen ook dit stuk land van Koning Karel de Grote kapot maken. Als ze de kans krijgen, dan willen ze het land zelfs innemen. Duizenden Deense Vikingen trekken over de Zeeuwse eilanden.

In diep geladen boten gaan ze met een rijke buit weer terug naar huis.

Op oorlogsgebied is het druk. Er zijn vechtersbazen van Karel de Grote, de Deense Vikingstammen én de Noorse Vikingen, ze maken het elkaar heel lastig. In de Deense stammen zijn teveel jonge Vikingmannen opgegroeid die ook wel koning willen worden, ze vechten met elkaar om de macht. Sommige koningszonen worden verstoten, ze moeten het land uit, zoals de zonen Rorik en Harald van Koning Thorkell. Vrienden en familie blijven achter.

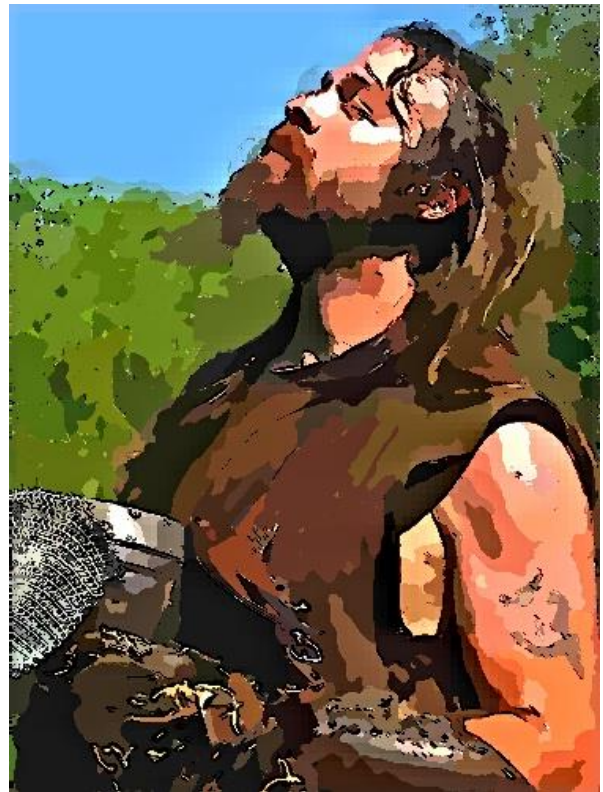
Niemand geeft er om wat ze doen en ze worden aan hun lot overgelaten. Het blijft na die eerste invasie van de Deense Vikingen een tijdje rustig aan de Nederlandse kust totdat ze opnieuw naar het zuiden uitvaren. Weer zijn er plundertochten, inwoners worden gevangen genomen en meegevoerd. En weer wordt het rijk van Karel de Grote, nu het rijk van zijn zoon Lodewijk de Vrome, aangevallen. Bij zijn rijk hoort ook Nederland. Lodewijk is daar dus de baas. Op het stuk land wat we nu Walcheren noemen, komen ook de Vikingen uit Denemarken.

Ze gaan op strooptocht, ze vernielen alles wat ze tegenkomen en nemen de mensen mee als slaven. Terwijl de mensen op Walcheren hun best doen om zich tegen de zee te beschermen brengt diezelfde zee een bende woestelingen! Noren of Denen, dat maakt niet uit, ze worden allemaal Vikingen genoemd.

Het zit Lodewijk de Vrome niet lekker, maar hij is slim. Hij gaat op zoek naar de twee verstoten koningszonen Rorik en Harald, die niet meer in Denemarken mogen wonen.

Hij bedenkt dat hij de twee oud-prinsen eigenlijk wel kan gebruiken. Hij gaat ze stukken land 'lenen'. Hierdoor letten de twee Deense ex-prinsen op zijn land. Hij hoopt dat andere lastige Denen zijn land dan met rust zullen laten. Prins Harald wordt op deze manier de "leenheer" van Walcheren. Maar ondanks deze truc komen er toch nog regelmatig Vikingschepen aan land.

Een van de Noorse Vikingschepen is gekomen om niet meer weg te gaan, het schip van Erik, de brutale Viking en baas van die boot. Het gaat over Erik Gabriëlsen. Zijn familienaam is ontstaan uit het gebruik van de Vikingen om de familienaam te laten ontstaan uit de vadersnaam. De familienaam verwijst naar de voornaam van iemands vader om zo de familierelatie kenbaar te maken. Erik Gabriëlsen¹. is dus de zoon van Gabriël, die weer een zoon was Olaf.²

Erik is met zijn boot naar de kust van Walcheren gevaren om te plunderen en om vrouwen te roven. Als slavin voldoet zo'n boerendochter uitstekend! De mannen komen aan land en op de een of andere manier voelt Erik zich er meteen thuis. De meisjes hebben ontzag voor hem. Brede schouders, lange rossige haren en een stoere stoppelbaard, helder blauwe ogen, een olijke grijns. Kortom een hartenbreker. Hij heeft in elke windstreek wel een liefje zitten.

¹ Als vaders voornaam Olaf is, dan is Olafszoon de achternaam van zijn zoon. Dat kon worden verbasterd in bijvoorbeeld Olaf+sen, Olaf+se of Olaf+zen.

² Dus de zoon van Olaf krijgt de naam Gabriël Olafson en diens zoon heet dan Erik Gabriëlsen.

Zijn zelfgemaakt gereedschap graveert hij. De tekening er op stamt af van zijn voorvaders. Ook zijn pijl en boog maakt hij zelf.

Maar dan ontmoet hij Johanna. Een stevige Zeeuwse vrouw met rode konen. Ze is gewend om aan te pakken en niet op haar mondje gevallen. Ze heeft lachrimpeltjes en is voor niets of niemand bang. Erik valt als een blok voor haar.

Janne, zoals hij haar liefkozend noemt, vindt Erik brutaal en besluit hem 'op te voeden' tot een deugdzame echtgenoot.

Voor haar maakt hij een prachtige kam waar hij al zijn liefde in legt. Die kam is nu in het Polderhuis te zien.

Hij maakt zelf prachtig eetgerei van hout. Kommen, schalen, lepels, roerstokken. Zijn hart en ziel ligt er in.

Erik integreert makkelijk en snel. Dat komt ook voor een belangrijk deel door wat hij geleerd heeft van zijn moeder over palen in de zee.

Eriks moeder, de achter-achter kleindochter van koning Thorkell, was op de hoogte van de techniek om palen de zeebodem in te slaan. De Vikingen gebruiken die palen om hun steden te beschermen tegen piraten. Zij sloegen de palen in de

zeebodem een stuk vóór hun havens. Deze beschermingstruc is later bij Walcheren gebruikt, als bescherming tegen de krachtige golven. Erik heeft er een begin mee gemaakt. De Vikingen hebben ook steden gesticht. Geen hoogbouw maar lage huizen van hout. Erik heeft kennis van zaken en brengt ook dat stukje mee in de gemeenschap van zijn Janne.

Natuurlijk heeft Erik af en toe heimwee, maar de scherpe kantjes gaan er af, zowel van het heimwee als van zijn karakter als hartenbreker. Erik voelt zich zo thuis op dat puntje van Walcheren, dat Noorwegen niet langer voor hem bestaat.

De drie kinderen die hij en Janne krijgen maken hun geluk compleet. Vooral zijn zoon Huibregt is belangrijk voor hem. Samen hebben ze een smederij. Al zijn kennis over wapens maken, graveren en houtsnijwerk brengt hij aan hem over.

Hij is goed in boogschieten en zijn boog en pijlen maakt hij zelf.

Maar ook Vikingen worden oud, tenminste als ze een rustig en veilig leven kunnen leiden.

Behalve Erik zijn er verschillende andere Noormannen op

Walcheren gebleven om een gezin te stichten. Hun kennis van sieraden, smeedwerk en houtsnijwerk hebben ze gedeeld met de lokale bevolking. Met hun verhalen over de verre reizen naar Oost-Europa en Azië hebben zij vaste grond onder de voeten gekregen en worden ook zij een deel van de gemeenschap.

De kinderen van Erik en Janne, en de kinderen van de andere Vikingvrienden....

Hun kinderen, de kinderen van hun kinderen en vele generaties daarna laten hun sporen na in de Zeeuwse gemeenschap. Met name in het dorp dat we nu kennen als Westkapelle. Als we alleen al naar de familienamen kijken dan zien we Westkappelse familienamen die wellicht zijn voortgekomen uit dat oude naamsgebruik van de Vikingen: Adriaanse, Alewijnse, Bastiaanse, Dingemanse, Faasse, Flipse, Gabriëlse, Hendrikse, Huibregtse(n), Jakobse(n), Janisse, Janse, Jobse, Josse, Lievense, Louwerse, Pouwelse, Roelse, Sanderse, Simonse, Willeboordse, Wisse.

Ook in het taalgebruik zijn mogelijke sporen te vinden. Binnen Zeeland heeft Westkapelle een apart soort dialect. Dat dialect heeft raakvlakken met dialecten uit Noorwegen.

Al met al, dank zij Janne stroomt er in Westkapelle Vikingbloed door de aderen.